

IES SANTA IRENE(Vigo)

RELIXIÓN

CATÓLICA

1º ESO

PROGRAMACIÓN

CURSO 2021-2022

Xefe de Departamento
ISABEL CAPELO LAGO

ÍNDICE

1. **Introdución e contextualización**
2. **Obxectivos xerais da materia de relixión e moral católica na ESO**
3. **Contribución da relixión ao logro das competencias clave**
4. **Obxectivos para o curso 1º ESO**
5. **Concrecións para cada estándar de aprendizaxe avaliable para o curso 1º ESO**
 - Unidade 1: Relixión, realidade e valores
 - Unidade 2: Deus, creación e moral
 - Unidade 3: Deus na historia da salvación
 - Unidade 4: Xesús de Nazaret
 - Unidade 5: Evanxeos e moral de Xesús
 - Unidade 6: Evanxeos e resurrección de Xesucristo
 - Unidade 7: Igrexa, Xesucristo e Bautismo
 - Unidade 8: Igrexa, Xesucristo e Eucaristía
 - Unidade 9: Igrexa, Espírito Santo e Confirmación
 - Grao mínimo de consecución para superar a materia
 - Temporalización
6. **Concrecións metodolóxicas que require a materia**
7. **Materiais e recursos didácticos**
8. **Criterios sobre a avaliación, cualificación e promoción do alumnado**
9. **Indicadores de logro para avaliar o proceso do ensino e a práctica docente**
10. **Organización das actividades de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes**
11. **Deseño da avaliación inicial e medidas individuais ou colectivas que se poidan adoptar como consecuencia dos seus resultados**
12. **Programas específicos para o alumnado repetidor (na ESO)**
13. **Medidas de atención á diversidade**
14. **Concreción dos elementos transversais que se traballarán no curso que corresponda**
15. **Contribución ao Proxecto Lector**
16. **Fomento das TIC.**
17. **Acción de contribución ao Plan de Convivencia.**
18. **Actividades complementarias e extraescolares**
19. **Mecanismos de revisión, avaliación e modificación das programacións didácticas en relación cos resultados académicos e procesos de mellora.**

1. INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN

A Lei Orgánica 8/2013, do 9 de Decembro para a Mellora da Calidade Educativa, no artigo 6.1, define o currículo como a regulación dos elementos que determinan os procesos de ensinanza e aprendizaxe para cada unha das ensinanzas. Por iso, o contido do currículo parte da experiencia humana e desenvólvese nas diferentes etapas do desenvolvemento infantil e adolescente, colaborando, neste sentido, coas aprendizaxes instrumentais e transversais propias.

O Real Decreto 1105/2014, de 26 de decembro, polo que se establece o currículo básico da Educación Secundaria Obrigatoria e do Bacharelato, indica na súa disposición adicional terceira, que a determinación do currículo do ensino de relixión católica e das diferentes confesións relixiosas coas que o Estado español subscribiu Acordos de Cooperación en materia educativa será competencia da xerarquía eclesiástica e das correspondentes autoridades relixiosas.

No BOE número 47, de 24 de febreiro de 2015, publicouse a Resolución de 11 de febreiro de 2015, da Dirección Xeral de Avaliación e Cooperación Territorial, pola que se publica o currículo do ensino de Relixión Católica da Educación Primaria e da Educación Secundaria Obrigatoria.

O desenvolvemento do currículo se estrutura en catro grandes bloques que pretenden recoller o saber antropolóxico cristián acumulado ao longo dos séculos. Eses bloques parten do sentido relixioso do home, continúan co estudo da revelación; Deus maniféstase ao home e faio nunha historia concreta, con personaxes e situacións que o alumnado debe coñecer e que contribuirán á súa comprensión do mundo. Dita revelación culmina en Xesucristo e a mensaxe evanxélico, centro do terceiro bloque e eixe vertebrador da materia. Para rematar, estúdase a Igrexa como manifestación da presenza continuada de Xesucristo na historia. Convén subliñar que, lonxe dunha finalidade catequética ou de adoutrinamento, o ensino da relixión católica ilustra aos estudantes sobre a identidade do cristianismo e a vida.

O IES SANTA IRENE está situado no centro da cidade e recolle alumnado procedente dun nivel económico heteroxéneo medio-alto e ao mesmo tempo, medio e medio baixo, e todos eles co factor común do cristianismo como imprescindible na formación das súas diversas identidades. De xeito máis ou menos acentuado iso nótase no tocante á súa cultura relixiosa e reflicten a sociedade galega na que naceron que está embebida de ritos, costumes, festas e valores de fondas e longas raíces cristiás. Tamén, desde hai uns anos, aumentou o ingreso de alumnado procedente de outros países, cadanseu coas súas propias peculiaridades, notándose que se achegan cunha significativa vivencia da fe católica.

2. OBXECTIVOS XERÁIS DA MATERIA DE RELIXIÓN E MORAL CATÓLICA NA ESO

A área de Relixión e Moral Católica fundaméntase nas esixencias que leva consigo desenvolver, na escola, a educación integral e a aplicación duns dereitos expresados na Declaración universal de dereitos humanos (1948,

artigo 26.3); na Constitución española (1978, artigo 27.3); no Pacto internacional de dereitos humanos, económicos, sociais e culturais (1966, artigo 13.3); na Carta dos dereitos fundamentais da Unión Europea (2000, artigo 10 e 14.3), etc. Ademais, está garantida polo acordo subscrito entre o Estado español e a Santa Sé sobre ensinanza e asuntos culturais (3-1-1979).

A área de Relixión Católica é unha materia opcional curricular de carácter confesional. A súa identidade resúmese nas súas «Finalidades Educativas» ou «Obxectivos Xerais». Estes deben ser a meta e a directriz no seu deseño e o seu desenvolvemento curricular (realización da programación xeral de curso, de cada unidade didáctica, etc.). As seguintes «Finalidades educativas da Educación Secundaria», sinalan as metas finais a que deben conducir todo curso e unidade didáctica de Relixión Católica.

1. Educar a dimensión transcendente e relixiosa, e iso, desde a experiencia humana e «desde» e «para» a vida persoal, social, relixiosa e ambiental.
2. Favorecer a maduración e o desenvolvemento integral da personalidade do alumnado desde unha educación humanista, relixiosa de calidade.
3. Facilitar a elaboración do proxecto persoal de vida desde unha educación en valores e virtudes humanas, morais, cívicas, democráticas, relixiosas e cristiás.
4. Presentar a visión cristiá da persoa e da historia, desde a realidade cotidiá, o respecto e en diálogo coas principais relixións, antropoloxías e cosmovisións de hoxe.
5. Ofrecer a cultura relixiosa e a mensaxe cristiá-católica en diálogo con testemuños de persoas exemplares e problemas e interrogantes do mundo actual.
6. Educar a dimensión cívica e moral desde a aplicación de testemuños exemplares, valores, virtudes e compromisos para resolver problemas humanos e sociais.
7. Promover as competencias necesarias para darlle un sentido pleno á vida e elaborar respostas de sentido último ante as dificultades máis existenciais e cotiás.
8. Educar na participación social e na práctica de compromisos solidarios que melloren o medio, as relacións interpersoais e a vida pública.
9. Valorar a intelixencia espiritual para fortalecer o mundo interior do alumnado e a súa capacidade de autoconecemento, aceptación, meditación, relaxación, paz interior...
11. Favorecer o diálogo e a crítica construtiva entre as mensaxes relixiosas e cristiás e a actual cultura audiovisual, especialmente a da televisión e as TIC.
12. Desenvolver a dimensión humanista e cívica do alumnado desde a ética universal dos dereitos humanos e a doutrina social da Igrexa católica.
13. Educar a intelixencia emocional para elixir e fortalecer os mellores sentimentos, e así ser máis feliz con un mesmo, con Deus, cos demais e coa natureza.
14. Coñecer a Relixión e Moral Católica desde as TIC, a investigación, a aprendizaxe cooperativa e a participación en equipos de traballo.

3. CONTRIBUCIÓN DA RELIXIÓN AO LOGRO DAS COMPETENCIAS CLAVE

A ensinanza da Relixión Católica na escola atense á finalidade propia de esta , que é a formación plena do alumnado mediante os sistemas propios de aprendizaxe que se concretan no currículo e no seu desenvolvemento.

As propostas da ERE contribúen en si mesmas a unha cosmovisión do mundo, da vida e do ser humano, que fai posible a formación integral. Con todo, as competencias clave como son persoais, culturais, sociais e cívicas e a comunicación lingüística, adquiren neste área elementos básicos para a súa adquisición ó longo da ESO. O Decreto 86/2015 de xuño, polo que se establece o currículo de Educación Secundaria na Comunidade Autónoma de Galicia, expón as seguintes competencias clave :

1ª) Comunicación lingüística (CCL)

2ª) Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT)

3ª) Competencia dixital (CD)

4ª) Aprender a aprender (CAA)

5ª) Competencias sociais e cívicas (CSC)

6ª) Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE)

7ª) Conciencia e expresións culturais (CCEC)

O carácter integrador da materia de Relixión Católica fai que a súa aprendizaxe axude á adquisición das competencias clave. Os catro bloques que compoñen esta materia inclúen conceptos, procedementos e actitudes, que permiten o coñecemento de si mesmo, da realidade e dos problemas que esta suscita. Este currículo vólvese dos elementos cristiáns presentes na contorna do alumnado, as imaxes e símbolos, a linguaxe e outros recursos, para a comprensión da relixiosidade propia de cada etapa educativa. Desenvólvense así ditas competencias:

A competencia lingüística, posto que propón a utilización da linguaxe como instrumento de comunicación oral e escrita, como instrumento de aprendizaxe e ademais a linguaxe bíblica e a súa riqueza de expresión e simboloxía , a linguaxe doutrinal e a súa precisión conceptual, analítica e argumental e a linguaxe litúrxica e a súa proximidade á linguaxe dos símbolos do pobo cristián, axudarán ao desenvolvemento desta competencia nos estudantes

Así mesmo, o ensino escolar da relixión católica favorece o desenvolvemento da responsabilidade persoal e social e das demais virtudes cívicas, contribuíndo así á adquisición das competencias sociais e cívicas. Esta educación da dimensión moral e social da persoa, , o exercicio da solidariedade, da liberdade, da xustiza e da caridade.

Por outra banda, a relixión católica aporta á competencia cultural e artística o significado e valoración crítica de tantas obras da nosa contorna, motivando o aprecio pola propia cultura e estímulo adecuada doutras tradicións culturais e relixiosas. A cultura e a historia occidental, a propia historia, non poden ser comprendidas e asumidas si prescindese do feito relixioso presente sempre na historia cultural dos pobos. De igual modo, a expresión artística da fe segue colaborando na actualidade ao enriquecemento do noso patrimonio

cultural.

A competencia para a autonomía e iniciativa persoal desenvólvese no estudante partindo do verdadeiro coñecemento de si mesmo, das súas potencialidades, da súa dignidade e do seu sentido. A formación relixiosa católica aporta a devandita competencia unha cosmovisión que dá sentido á vida e, xa que logo, á cultura e á identidade da persoa humana. Unha cosmovisión que fai posible a formación integral do estudante fronte a visións parciais.

En canto aos contidos procedimentais, a materia de relixión católica forma de xeito transversal unha serie de procedementos fundamentais para a comprensión do feito cristián que se adquiren ao longo do desenvolvemento curricular, colaborando así na consecución das competencias asignadas aos currículos da ESO e Bacharelato. Concretamente os contidos procedimentais de relixión católica desenvolverán especialmente as seguintes competencias: Comunicación lingüística, Aprender a aprender, Competencias sociais e cívicas e Conciencia e expresións culturais.

COMPETENCIA	INDICADORES	DESCRITORES
Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía	Coidado do medio e dos seres vivos	<ul style="list-style-type: none">- Interactuar co medio natural de xeito respectuoso.- Comprometerse co uso responsable dos recursos naturais para promover un desenvolvemento sustentable.- Respetar e preservar a vida dos seres vivos do seu ámbito.- Tomar conciencia dos cambios producidos polo ser humano no ámbito natural e as repercusións para a vida futura.
	Vida saudable	<ul style="list-style-type: none">- Desenvolver e promover hábitos de vida saudable en canto á alimentación e ao exercicio físico.- Xerar criterios persoais sobre a visión social da estética do corpo humano fronte ao seu coidado saudable.
	A ciencia no día a día	<ul style="list-style-type: none">- Recoñecer a importancia da ciencia na nosa vida cotiá.- Aplicar métodos científicos rigorosos para mellorar a comprensión da realidade circundante en distintos ámbitos (biolóxico, xeolóxico, físico, químico, tecnolóxico, xeográfico...).- Manexar os coñecementos sobre ciencia e tecnoloxía para solucionar problemas, comprender o que acontece ao noso arredor e responder preguntas.
	Manexo de elementos matemáticos	<ul style="list-style-type: none">- Comprender e interpretar a información presentada en formato gráfico.- Expresarse con propiedade na linguaxe matemática.

	Razoamento lóxico e resolución de problemas	<ul style="list-style-type: none"> - Organizar a información utilizando procedementos matemáticos. - Aplicar estratexias de resolución de problemas a situacións da vida cotiá.
Comunicación lingüística	Comprensión: oral e escrita	<ul style="list-style-type: none"> - Comprender o sentido dos textos escritos e orais. - Manter unha actitude favorable cara á lectura.
	Expresión: oral e escrita	<ul style="list-style-type: none"> - Expresarse oralmente con corrección, adecuación e coherencia. - Utilizar o vocabulario adecuado, as estruturas lingüísticas e as normas ortográficas e gramaticais para elaborar textos escritos e orais. - Compoñer distintos tipos de textos creativamente con sentido literario.
	Normas de comunicación	<ul style="list-style-type: none"> - Respetar as normas de comunicación en calquera contexto: quenda de palabra, escoita atenta ,..- Manexar elementos de comunicación non verbal, ou en diferentes rexistros, nas diversas situacións comunicativas.
	Comunicación noutras linguas	<ul style="list-style-type: none"> - Entender o contexto sociocultural da lingua, así como a súa historia para un mellor uso desta. - Manter conversas noutras linguas sobre temas cotiáns en distintos contextos. - Utilizar os coñecementos sobre a lingua para buscar información e ler textos en calquera situación. - Producir textos escritos de diversa complexidade para o seu uso en situacións cotiás ou en materias diversas.
Competencia dixital	Tecnoloxías da información	<ul style="list-style-type: none"> - Empregar distintas fontes para a busca de información. - Seleccionar o uso das distintas fontes segundo a súa fiabilidade. - Elaborar e publicitar información propia derivada de información obtida a través de medios tecnolóxicos.
	Comunicación audiovisual	<ul style="list-style-type: none"> - Utilizar as distintas canles de comunicación audiovisual para transmitir informacións diversas. - Comprender as mensaxes que veñen dos medios de comunicación.
	Utilización de ferramentas dixitais	<ul style="list-style-type: none"> - Manexar ferramentas dixitais para a construción de coñecemento. - Actualizar o uso das novas tecnoloxías para mellorar o traballo e facilitar a vida diaria. - Aplicar criterios éticos no uso das tecnoloxías.
Conciencia e expresións culturais	Respecto polas manifestacións culturais propias e alleas	<ul style="list-style-type: none"> - Mostrar respecto cara ao patrimonio cultural mundial nas súas distintas vertentes (artístico-literaria, etnográfica, científico-técnica...), e cara ás persoas que contribuíron ao seu desenvolvemento. - Valorar a interculturalidade como unha fonte de riqueza persoal e cultural. - Apreciar os valores culturais do patrimonio natural e

		da evolución do pensamento científico.
	Expresión cultural e artística	<ul style="list-style-type: none"> - Expresar sentimentos e emocións mediante códigos artísticos. - Apreciar a beleza das expresións artísticas e das manifestacións de creatividade e gusto pola estética no ámbito cotián. - Elaborar traballos e presentacións con sentido estético.
Competencias sociais e cívicas	Educación cívica e constitucional	<ul style="list-style-type: none"> - Coñecer as actividades humanas, adquirir unha idea da realidade histórica a partir de distintas fontes, e identificar as implicacións que ten vivir nun Estado social e democrático de dereito referendado por unha constitución. - Aplicar dereitos e deberes da convivencia cidadá no contexto da escola.
	Relación cos demais	<ul style="list-style-type: none"> - Desenvolver capacidade de diálogo cos demais en situacións de convivencia e traballo e para a resolución de conflitos. - Mostrar dispoñibilidade para a participación activa en ámbitos de participación establecidos. - Recoñecer riqueza na diversidade de opinións e ideas.
	Compromiso social	<ul style="list-style-type: none"> - Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores. - Concibir unha escala de valores propia e actuar conforme a ela. - Evidenciar preocupación polos máis desfavorecidos e respecto polos distintos ritmos e potencialidades. - Involucrarse ou promover accións cun fin social.
Sentido de iniciativa e espírito emprendedor	Autonomía persoal	<ul style="list-style-type: none"> - Optimizar recursos persoais apoiándose nas fortalezas propias. - Asumir as responsabilidades encomendadas e dar conta delas. - Ser constante no traballo, superando as dificultades. - Dirimir a necesidade de axuda en función da dificultade da tarefa.
	Liderado	<ul style="list-style-type: none"> - Xestionar o traballo do grupo coordinando tarefas e tempos. - Contaxiar entusiasmo pola tarefa e ter confianza nas posibilidades de alcanzar obxectivos. - Darlles prioridade á consecución de obxectivos grupais sobre os intereses persoais.

	Creatividade	<ul style="list-style-type: none"> - Xerar novas e diverxentes posibilidades desde coñecementos previos dun tema. - Configurar unha visión de futuro realista e ambiciosa. - Encontrar posibilidades no ámbito que outros non aprecian.
	Emprendemento	<ul style="list-style-type: none"> - Optimizar o uso de recursos materiais e persoais para a consecución de obxectivos. - Mostrar iniciativa persoal para iniciar ou promover accións novas. - Asumir riscos no desenvolvemento das tarefas ou dos proxectos. - Actuar con responsabilidade social e sentido ético no traballo.
Aprender a aprender	Perfil de aprendiz	<ul style="list-style-type: none"> - Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas... - Xestionar os recursos e as motivacións persoais a prol da aprendizaxe. - Xerar estratexias para aprender en distintos contextos de aprendizaxe.
	Ferramentas para estimular o pensamento	<ul style="list-style-type: none"> - Aplicar estratexias para a mellora do pensamento creativo, crítico, emocional, interdependente... - Desenvolver estratexias que favorezan a comprensión rigorosa dos contidos.
	Planificación e avaliación da aprendizaxe	<ul style="list-style-type: none"> - Planificar os recursos necesarios e os pasos que se han de realizar no proceso de aprendizaxe. - Seguir os pasos establecidos e tomar decisións sobre os pasos seguintes en función dos resultados intermedios. - Avaliar a consecución de obxectivos de aprendizaxe. - Tomar conciencia dos procesos de aprendizaxe.

4. OBXECTIVOS PARA O CURSO 1º ESO

1. Coñecer e comparar criticamente as relixións da antigüidade coa realidade, co cristianismo e cos seus principais valores e virtudes.
2. Investigar e interpretar correctamente o sentido relixioso e cristián sobre a creación e a moral católica do medio.
3. Describir e valorar as características da Historia da Salvación e como Deus se revela e intervén na historia da humanidade.
4. Comprender e indicar os principais feitos da vida de Xesús de Nazaret, a súa mensaxe de salvación e os seus milagres, así como a súa centralidade na Historia da Salvación.
5. Coñecer e enumerar as principais características dos Evanxeos, a moral de Xesús de Nazaret e a moral cristiá.
6. Expresar e valorar as características da resurrección de Xesucristo en relación cos Evanxeos, a Historia da Salvación e as investigacións actuais sobre a vida despois da morte.

7. Investigar e describir as características do sacramento do Bautismo en relación con Xesucristo e a súa presenza na Igrexa.
8. Coñecer e expresar as características do sacramento da Eucaristía en relación con Xesucristo e a súa presenza na Igrexa e na misa.
9. Recoñecer e valorar as características da Confirmación e a presenza do Espírito Santo neste sacramento e na vida da Igrexa.
10. Desenvolver a intelixencia espiritual por medio da reflexión e da interiorización das experiencias espirituais do patriarca Xosé: a natureza, o autocoñecemento, a contemplación e a reflexión sobre feitos da vida diaria.
11. Promover a intelixencia emocional por medio do coñecemento e a vivencia dos sentimentos de relixiosidade, loanza, alegría, resurrección, oración, sacrificio, fortaleza e desexo de Deus.
12. Tomar conciencia da importancia de clarificar, elixir e practicar os valores do hinduísmo e o cristianismo, as benaventuranzas, os Dez Mandamentos, a humanización, a confianza, a fraternidade, a esperanza, o compartir e a autenticidade.

5. CONCRECIÓNS PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE AVALIABLE PARA O CURSO 1º ESO

UNIDADE 1: RELIXIÓN, REALIDADE E VALORES

1- DESCRICIÓN DA UNIDADE

A unidade ofrece unha aproximación ás relixións da Antigüidade, en relación coa historia e como resposta ás necesidades espirituais dos seres humanos. Por medio dos mitos aprendemos bos valores e modos de relacionarse coa divindade. Preséntase como o Deus único da Biblia actúa a través dos acontecementos e persoas. Révisanse e compáranse os valores do hinduísmo e do cristianismo.

2- OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

- Valorar as principais características das relixións e a súa estreita relación coa historia da humanidade.
- Recoñecer a relación e as diferenzas que existe entre as relixións da Antigüidade e o Cristianismo.
- Aplicar e interpretar correctamente o relato bíblico «A historia do patriarca Xosé».
- Coñecer e expresar de forma creativa a dimensión e o sentimento espiritual por medio do diálogo e da meditación dun salmo.
- Descubrir e aplicar á vida persoal e social os principais valores das relixións hinduísta e cristiá.

3- CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliábeis	CC
<ul style="list-style-type: none"> - As relixións e a historia da humanidade. - Relación e diferenzas entre as relixións da Antigüidade e o Cristianismo. - O relato bíblico «A historia do patriarca Xosé». - Espiritualidade do patriarca Xosé e o sentimento relixioso. - Os valores do hinduísmo e do cristianismo. 	BLOQUE I. 1. Valorar as relixións na historia da humanidade.	1.1. Define que é a relixión.	CCL, CD, CAA, CCEC
		1.2. Nomea as expresións relixiosas máis antigas.	CCL, CD, CAA, CCEC
	BLOQUE I. 2. Relacionar e distinguir as relixións da Antigüidade e o Cristianismo.	2.1. Expresa as achegas das relixións.	CCL, CD, CAA, CCEC
		2.2. Establece diferenzas entre as relixións da Antigüidade e o Cristianismo.	CCL, CD, CAA, CCEC
	BLOQUE I. 3. Identificar os personaxes e os valores do relato bíblico «A historia do patriarca Xosé».	3.1. Escribe o argumento do relato bíblico de «A historia do patriarca Xosé».	CCL, CAA, CSC, CCEC
		3.2. Enumera valores e antivalores dos seus personaxes.	CCL, CAA, CSC, CCEC
	BLOQUE I. 4. Dialogar sobre a espiritualidade e reflexionar sobre un salmo.	4.1. Participa en debates sobre a espiritualidade por medio do diálogo.	CCL, CD, CAA, CSC, CCEC

		4.2. Valora as achegas dos compañeiros.	CCL, CD, CAA, CSC, CCEC
	BLOQUE I. 5. Comparar e seleccionar valores das relixións hinduísta e cristiá.	5.1. Elixer e xerarquizar valores do hinduísmo e do cristianismo necesarios na actualidade.	CCL, CD, CAA, CSC, CCEC

UNIDADE 2: DEUS, CREACIÓN E MORAL

1- DESCRICIÓN DA UNIDADE

A unidade presenta como o ser humano e o medio son expresións de Deus; por iso recoñecemos uns principios e comportamentos desde unha ecoloxía integral. O estudo dos relatos bíblicos da creación introdúcenos no sentimento de loanza a Deus e o descubrimento de valores que humanizan a persoa e a Terra.

2- OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

- Describe achegas da Igrexa católica á conservación e mellora do medio.
- Resume a moral católica do medio.
- Expresa ensinanzas morais relacionadas cos dous relatos bíblicos sobre «A Creación de Deus».
- Interpreta a creación como obra de Deus e afonda no sentimento de loanza.
- Descubre e enumera valores que humanizan a persoa e a Terra.

3- CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
----------	-------------------------	--------------------------------------	----

<ul style="list-style-type: none"> - Comportamentos relacionados coa destrución e coa conservación do medio. - Características, principios éticos e comportamentos morais e ecolóxicos que compoñen a moral católica do medio. - Os dous relatos bíblicos de «A Creación de Deus». - Xesús, mestre espiritual da natureza e o sentimento de loanza. - O valor de humanizar a persoa e a Terra. 	<p>BLOQUE I.</p> <p>1. Enumerar comportamentos que deben practicar os cristiáns en relación coa ecoloxía integral.</p>	<p>1.1. Escribe comportamentos que deben practicar os cristiáns en relación coa ecoloxía integral.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC</p>
	<p>BLOQUE I.</p> <p>2. Resumir a moral católica do medio.</p>	<p>2.1. Expresa que é a moral católica do medio.</p>	<p>CCL, CAA, CSC, CCEC</p>
		<p>2.2. Sinala as diferenzas entre a explicación teolóxica e científica da creación.</p>	<p>CCL, CAA, CSC, CCEC</p>
	<p>BLOQUE I.</p> <p>3. Expresar ensinanzas morais relacionadas cos dous relatos bíblicos sobre «A Creación de Deus».</p>	<p>3.1. Extrae as principais ensinanzas morais e relixiosas dos dous relatos bíblicos sobre «A Creación de Deus».</p>	<p>CCL, CAA, CSC, CCEC</p>
		<p>3.2. Argumenta a orixe do mundo e a realidade como froito do designio amoroso de Deus.</p>	<p>CCL, CAA, CSC, CCEC</p>
	<p>BLOQUE I.</p> <p>4. Manifestar loanza a Deus pola obra da natureza.</p>	<p>4.1. Extrae ensinanzas de textos evanxélicos sobre a natureza.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC, CCEC</p>
		<p>4.2. Realiza unha tarxeta de loanza a Deus.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC, CCEC</p>
	<p>BLOQUE I.</p> <p>5. Participar nun cine-fórum.</p>	<p>5.1. Dialoga, seguindo unhas pautas, sobre o contido dunha película.</p>	<p>CCL, CAA, CSC, CSIEE</p>

UNIDADE 3: DEUS NA HISTORIA DA SALVACIÓN

1- DESCRICIÓN DA UNIDADE

A unidade presenta como Deus actúa na historia para ofrecernos a Salvación. Por medio do estudo de acontecementos e personaxes bíblicos aprendemos valores para descubrir e desexarlle a Deus na nosa historia persoal, destacando o valor da confianza en Deus.

2- OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

- Distinguir os principais acontecementos, personaxes e revelacións de Deus na Historia da Salvación.
- Relacionar a Historia da Salvación con Xesucristo e a revelación cristiá.
- Comprender e interpretar correctamente o relato bíblico «David e Goliat».
- Coñecer e expresar a espiritualidade dos nomes persoais e o sentimento de busca de Deus por medio do diálogo.
- Descubrir e aplicarlle á vida persoal e social o valor da confianza en Deus.

3- CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
<ul style="list-style-type: none">- Deus na Historia da Salvación.- A plenitude da revelación na Historia da Salvación.- O relato bíblico «David e Goliat».- Significado espiritual dos nomes e o sentimento de desexar a Deus.- O valor da confianza.	BLOQUE II. 1. Sinalar os principais acontecementos, personaxes e revelacións de Deus pertencentes á Historia da Salvación.	1.1. Describe os personaxes e acontecementos máis significativos da Historia da Salvación.	CCL, CD, CAA, CSC
		1.2. Expresa como descubrir a Deus na vida e historia persoal.	CCL, CD, CAA, CSC

	BLOQUE II. 2. Expresar que son a Historia da Salvación e a plenitude da revelación que ensina a Igrexa católica.	2.1. Define a Historia da Salvación e que lle revelou Deus ao pobo de Israel.	CCL, CD, CAA, CSC
		2.2. Explica en que consiste a plenitude da revelación para a Igrexa católica.	CCL, CD, CAA, CSC
	BLOQUE II. 3. Resumir o relato bíblico de «David e Goliat» e algunhas das ensinanzas que se poden extraer e aplicar hoxe.	3.1. Resume o argumento e as ensinanzas do relato bíblico de «David e Goliat».	CCL, CD, CAA, CSC
		3.2. Enumera valores e antivalores dos seus personaxes.	CCL, CD, CAA, CSC
	BLOQUE II. 4. Dialogar sobre a espiritualidade dalgúns nomes e reflexionar sobre o desexo de busca de Deus.	4.1. Participa en debates sobre a espiritualidade dos nomes por medio do diálogo.	CCL, CD, CAA, CSC, CCEC
		4.2. Elabora unha reflexión persoal sobre personaxes e acontecementos bíblicos.	CCL, CD, CAA, CSC, CCEC
	BLOQUE II. 5. Valorar o grao persoal de confianza.	5.1. Autoavalía a partir dunhas claves de interpretación o grao de confianza persoal.	CCL, CAA, CSC, CSIEE

UNIDADE 4: XESÚS DE NAZARET

1- DESCRICIÓN DA UNIDADE

Esta unidade introdúcenos na persoa de Xesucristo: “Quen é Xesús de Nazaret: o seu misterio, misión e mensaxe”. Xesús de Nazaret realizou a súa misión coa súa vida exemplar, as súas ensinanzas e diversos milagres. Resumo da súa mensaxe son os valores implícitos nas Benaventuranzas.

2- OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

- Comprender o misterio de Xesucristo como verdadeiro home e verdadeiro Deus.

- Coñecer as principais características da mensaxe de Xesús de Nazaret en relación co Reino de Deus, cos milagres e coa Igrexa.
- Descubrir, desde a «parábola do sementador», a linguaxe das parábolas do Reino de Deus.
- Experimentar e expresar de forma creativa a dimensión espiritual e o sentimento da alegría.
- Descubrir e aplicarlle á vida persoal e social os principais valores presentes nas Benaventuranzas.

3- CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
<ul style="list-style-type: none"> - A encarnación de Xesucristo como Deus e home. - A mensaxe de Xesús: o Reino de Deus, os milagres, a Igrexa. - O relato bíblico «A parábola do sementador». - O sentimento da alegría e a espiritualidade desde os nomes de Xesucristo. - Os valores das Benaventuranzas. 	BLOQUE III. 1. Coñecer o misterio de Xesucristo.	1.1. Describe o misterio da encarnación.	CCL, CAA
	BLOQUE III. 2. Interpretar a mensaxe do Reino coa consecución da felicidade e a salvación.	2.1. Extrae conclusións sobre as características da mensaxe sobre o Reino de Deus.	CCL, CD, CAA, CSC
		2.2. Expresa comportamentos e valores que fan crecer o Reino de Deus.	CCL, CD, CAA, CSC
	BLOQUE III. 3. Descubrir a mensaxe das parábolas do Reino, en especial «A parábola do sementador».	3.1. Escribe o argumento, as ensinanzas e as analogías do relato bíblico de «A parábola do sementador».	CCL, CD, CAA, CSC
		3.2. Nomea valores que xorden das parábolas do Reino de Deus.	CCL, CD, CAA, CSC

	BLOQUE III. 4. Interiorizar o significado dos nomes de Xesucristo e o sentimento de alegría.	4.1. Investiga acerca dos nomes de Xesucristo no NT.	CCL, CD, CAA, CSC, CCEC
		4.2. Deseña unha felicitación do Nadal.	CCL, CD, CAA, CSC, CCEC
	BLOQUE III. 5. Descubrir e aprender os valores das Benaventuranzas.	5.1. Define que son as Benaventuranzas.	CCL, CAA, CSC, CSIEE, CCEC
		5.2. Compara os valores da sociedade actual cos das Benaventuranzas.	CCL, CAA, CSC, CSIEE, CCEC

UNIDADE 5: EVANXEOS E MORAL DE XESÚS

1- DESCRICIÓN DA UNIDADE

Esta unidade introdúcenos na moral cristiá. Pártese da moral universal para introducir a moral relixiosa e a moral de Xesús: a moral do amor. Ensinaremos a desenvolver a liberdade e os valores da moral de Xesús; a experimentar os seus sentimentos máis profundos e descubrir os valores dos Dez Mandamentos.

2- OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

- Diferenciar entre o ben moral ou o mal moral e as súas consecuencias.
- Descubrir a orixinalidade da moral relixiosa de Xesús de Nazaret en comparación coa moral xudía do seu tempo.
- Comprender a grande humanidade e o comportamento moral exemplar de Xesús de Nazaret no relato bíblico «Xesús e a muller adúltera».
- Descubrir e aplicarlle á vida persoal e social os principais valores presentes nos Dez Mandamentos.

3- CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios	Estándares de	CC
----------	-----------	---------------	----

	de avaliación	aprendizaxe avaliábeis	
<ul style="list-style-type: none"> - O ben e o mal moral. - Características da moral relixiosa de Xesús de Nazaret: a moral do amor. - O relato bíblico «Xesús e a muller adúltera». - Os valores da moral de Xesús e os sentimentos do Sagrado Corazón de Xesús. - Os valores dos Dez Mandamentos. 	<p>BLOQUE III.</p> <p>1. Diferenciar entre o ben e o mal moral.</p>	<p>1.1. Escribe as diferenzas entre o ben e o mal moral e as súas consecuencias persoais e sociais.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC</p>
	<p>BLOQUE III.</p> <p>2. Expresar a orixinalidade da moral de Xesús de Nazaret.</p>	<p>2.1. Distingue a novidade da moral de Xesús respecto á moral xudía.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC</p>
		<p>2.2. Enumera as achegas da moral cristiá.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC</p>
	<p>BLOQUE III.</p> <p>3. Descubrir a mensaxe do relato bíblico «Xesús e a muller adúltera».</p>	<p>3.1. Expón os valores e virtudes morais que practica Xesús.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC, CSIEE</p>
		<p>3.2. Aplica a ensinanza do relato a casos específicos.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC, CSIEE</p>
	<p>BLOQUE III.</p> <p>4. Dialogar e expresar vivencias sobre os valores e sentimentos de Xesús de Nazaret.</p>	<p>4.1. Participa en debates sobre a dimensión espiritual formulada nun cine-fórum.</p>	<p>CCL, CAA, CSC, CCEC</p>
		<p>4.2. Expresa o sentimento vivenciado por medio dun debuxo.</p>	<p>CCL, CAA, CSC, CCEC</p>
	<p>BLOQUE III.</p> <p>5. Expresar os valores e virtudes que propoñen os Dez Mandamentos.</p>	<p>5.1. Redacta comportamentos e compromisos concretos para practicar os Mandamentos.</p>	<p>CCL, CAA, CSC, CSIEE</p>

UNIDADE 6: EVANXEOS E RESURRECCIÓN DE XESUCRISTO

1- DESCRICIÓN DA UNIDADE

Nesta unidade abordamos o principal contido da fe cristiá: a resurrección de Xesucristo. Propoñémonos que contemplan o rostro da Sabana Santa, que vivencien o sentimento cristián de alegría e esperanza por sentirse xa resucitados e que descubran o valor da esperanza cristiá.

2- OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

- Coñecer o proceso de formación dos Evanxeos.
- Saber que os cristiáns profesan, celebran e testemuñan a fe na resurrección e a estreita relación entre Xesús e a virxe María.
- Experimentar e expresar os sentimentos sobre a resurrección.
- Descubrir e aplicarlle á vida persoal e social o valor da esperanza cristiá.

3- CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
<ul style="list-style-type: none">- O proceso de formación dos evanxeos.- A fe na resurrección de Xesucristo e a súa relación coa virxe María.- O relato bíblico «As aparicións de Cristo resucitado».- A espiritualidade da Saba Santa e o sentimento cristián da resurrección.- O valor da esperanza cristiá.	BLOQUE III. 1. Explicar cal é o proceso de formación dos Evanxeos.	1.1. Expón os pasos do proceso de formación dos Evanxeos.	CCL, CD, CAA
	BLOQUE III. 2. Expresar como a resurrección se profesa, celebra e testemuña.	2.1. Explica con exemplos como se profesa, celebra e testemuña a resurrección.	CCL, CD, CAA, CSC
		2.2. Describe a estreita relación entre a virxe María e Xesús.	CCL, CD, CAA, CSC

	BLOQUE III. 3. Descubrir a mensaxe do relato bíblico «As aparicións de Cristo resucitado».	3.1. Expón que é a fe na resurrección.	CCL, CD, CAA, CSC
		3.2. Enumera consecuencias sobre a fe na resurrección.	CCL, CD, CAA, CSC
	BLOQUE III. 4. Considerar e expresar sentimentos sobre o rostro de Xesús e un disco-fórum.	4.1. Exterioriza sentimentos tras contemplar o rostro da Saba Santa.	CCL, CD, CAA, CSC, CCEC
		4.2. Expresa o sentimento vivenciado ao escoitar a canción “Resurrección” de Amaral.	CCL, CD, CAA, CSC, CCEC
	BLOQUE III. 5. Manifestar o valor da esperanza cristiá.	5.1. Escribe unha definición sobre a esperanza cristiá.	CCL, CAA, CSC, CSIEE, CCEC
		5.2. Redacta unha carta de esperanza e alento.	CCL, CAA, CSC, CSIEE, CCEC

UNIDADE 7: IGREXA, XESUCRISTO E BAUTISMO

1- DESCRICIÓN DA UNIDADE

A unidade presenta os contidos e claves para comprender a relación de Xesucristo coa Igrexa e cos sacramentos. Abordaremos o significado do sacramento do Bautismo, descubrinto o valor da fraternidade.

2- OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

- Analizar e comprender as características da liturxia e dos sacramentos da Igrexa católica, en especial a liturxia do sacramento do Bautismo e os seus efectos.
- Interpretar correctamente o relato bíblico «O bautismo de Xesús».
- Investigar e expresar a vivencia sobre a espiritualidade dos sacramentos e o sentimento da oración.

- Descubrir e aplicarlle á vida persoal e social o valor da fraternidade.

3- CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
<ul style="list-style-type: none"> - A Igrexa, presenza de Xesucristo na historia. - Características da liturxia e sacramentos, en especial o sacramento do Bautismo. - O relato bíblico «O bautismo de Xesús». - A espiritualidade dos sacramentos e o sentimento da oración. - O valor da fraternidade. 	BLOQUE IV. 1. Comprender a presenza de Xesucristo hoxe na Igrexa.	1.1. Sinala e explica as distintas formas de presenza de Xesucristo na Igrexa.	CCL, CAA, CSC
	BLOQUE IV. 2. Describir as características básicas da liturxia e a orixinalidade do sacramento do Bautismo.	2.1. Define a liturxia católica e cales son os sete sacramentos.	CCL, CD, CAA, CSC, CCEC
		2.2. Sintetiza que é o sacramento do Bautismo e os seus principais ritos e símbolos.	CCL, CD, CAA, CSC, CCEC
		2.3. Relaciona o sacramento do Bautismo co pecado orixinal.	CCL, CD, CAA, CSC, CCEC
	BLOQUE IV. 3. Resumir o relato bíblico de «O bautismo de Xesús» e a súa principal ensinanza.	3.1. Resume o argumento e a ensinanza que se extrae do relato bíblico «O bautismo de Xesús».	CCL, CD, CAA, CSC
		3.2. Emprega argumentos propios para discutir unha opinión.	CCL, CD, CAA, CSC

	BLOQUE IV. 4. Descubrir e interiorizar a espiritualidade nos sacramentos e na oración.	4.1. Investiga sobre os sacramentos na Biblia.	CCL, CD, CAA, CSC, CCEC
		4.2. Expresa a vivencia interior da oración.	CCL, CD, CAA, CSC, CCEC
	BLOQUE IV. 5. Comprender o valor da fraternidade.	5.1. Participa nun disco-fórum sobre a fraternidade.	CCL, CAA, CSC, CCEC

UNIDADE 8: IGREXA, XESUCRISTO E EUCARISTÍA

1- DESCRICIÓN DA UNIDADE

A unidade presenta os contidos e claves para comprender as características do sacramento da Eucaristía e os ritos da súa liturxia. Relacionaremos este sacramento coa «Cea Pascual» recoñecendo o compromiso solidario que leva consigo para o cristián.

2- OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

- Coñecer as características da Eucaristía e a súa liturxia.
- Investigar as achegas da Eucaristía para mellorar a sociedade e a vida diaria do cristián.
- Interpretar correctamente o relato bíblico «A Cea Pascual».
- Descubrir e aplicarlle á vida persoal e social o valor de compartir.

3- CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
----------	-------------------------	--------------------------------------	----

<ul style="list-style-type: none"> - Características da Eucaristía e a súa liturxia. - Importancia da Eucaristía na vida da Igrexa e dos católicos. - O relato bíblico «A Cea Pascual». - Nomes e aspectos da Eucaristía. - O valor do compromiso cristián. 	<p>BLOQUE IV.</p> <p>1. Explicar as características fundamentais do sacramento da Eucaristía e os ritos da súa liturxia.</p>	<p>1.1. Expresa en que consiste o sacramento da Eucaristía e a súa liturxia.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC, CCEC</p>
	<p>BLOQUE IV.</p> <p>2. Detallar que achega a Eucaristía á vida eclesial e social do cristián.</p>	<p>2.1. Enumera as principais achegas que leva consigo comungar no sacramento da Eucaristía.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC</p>
	<p>BLOQUE IV.</p> <p>3. Expresar un ensino moral e relixioso relacionado co relato bíblico «A Cea Pascual».</p>	<p>3.1. Resume o argumento e principal ensinanza do relato bíblico «A Cea Pascual».</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC, CCEC</p>
	<p>BLOQUE IV.</p> <p>4. Expoñer os principais aspectos da Eucaristía a partir dos seus nomes.</p>	<p>4.1. Relaciona cada nome que recibe o sacramento da Eucaristía co motivo correspondente.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC, CSIEE, CCEC</p>
		<p>4.2. Identifica a Eucaristía co memorial do sacrificio de Cristo.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC, CSIEE, CCEC</p>
	<p>BLOQUE IV.</p> <p>5. Concienciarse sobre o valor de compartir.</p>	<p>5.1. Expresa compromisos concretos sobre o valor de compartir.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC, CCEC</p>

UNIDADE 9: IGREXA, ESPÍRITO SANTO E CONFIRMACIÓN

1- DESCRICIÓN DA UNIDADE

A unidade presenta os contidos e claves para comprender que o Espírito Santo edifica continuamente a Igrexa, así como as características do sacramento da Confirmación e os ritos da súa liturxia. Relacionaremos este sacramento con «O día de Pentecostes» recoñecendo os dons do Espírito Santo, en particular o da fortaleza. Vivenciaremos o valor da autenticidade.

2- OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

- Establecer unha relación entre os sacramentos da Igrexa católica e as etapas e experiencias da vida humana.
- Coñecer as principais características do sacramento da Confirmación e os ritos da súa liturxia.
- Investigar as claves fundamentais de interpretación e as ensinanzas do relato bíblico «O día de Pentecostes».
- Recoñecer a importancia que a Biblia lle concede ao espírito persoal que se sustenta cos dons do Espírito Santo.
- Descubrir e aplicarlle á vida persoal e social o valor da autenticidade.

3- CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
<ul style="list-style-type: none"> - Relación entre os sacramentos e a vida humana. - Características do sacramento da Confirmación. - O relato bíblico de «O día de Pentecoste». - O Espírito na Biblia e no sentimento de fortaleza. - O valor da autenticidade. 	BLOQUE IV. 1. Recoñecer que a acción do Espírito Santo lle dá vida á Igrexa.	1.1. Asocia a acción do espírito nos sacramentos coas distintas etapas e momentos da vida.	CCL, CD, CAA, CSC
	BLOQUE IV. 2. Resumir as características fundamentais do sacramento da Confirmación e os ritos da súa liturxia.	2.1. Sintetiza que é o sacramento da Confirmación e os seus principais ritos e símbolos.	CCL, CD, CAA, CSC
	BLOQUE IV. 3. Narrar o argumento e extraer unha ensinanza persoal do relato bíblico «O día de Pentecoste».	3.1. Resume o argumento e a ensinanza que se extrae do relato bíblico «O día de Pentecoste».	CCL, CD, CAA, CSC
	BLOQUE IV. 4. Recoñecer e descubrir a importancia do Espírito Santo e o don de fortaleza.	4.1. Distingue entre Espírito Santo, espírito persoal e espiritismo.	CCL, CAA, CSC, CSIEE

		4.2. Manifesta a vivencia interior da fortaleza.	CCL, CAA, CSC, CSIEE
	BLOQUE IV. 5. Experimentar o valor da autenticidade.	5.1. Avalía e reflexiona sobre o seu grao de autenticidade.	CCL, CAA, CSC

GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA:

- Valorar as principais características das relixións e a súa estreita relación coa historia da humanidade.
- Distinguir os principais acontecementos, personaxes e revelacións de Deus na Historia da Salvación.
- Comprender o misterio de Xesús como verdadeiro home e Deus.
- Diferenciar entre o ben moral ou o mal moral e as súas consecuencias.
- Coñecer o proceso de formación dos Evanxeos.
- Establecer unha relación entre os sacramentos da Igrexa católica e as etapas e experiencias da vida humana.

TEMPORALIZACIÓN:

Esta temporalización variará dependendo do desenvolvemento da actividade normal do Centro e da situación dependente da pandemia.

Terase en conta un enfoque competencial e unha metodoloxía activa que fomente a colaboración e participación do alumnado

Avaliación	Bloque de Contido	Unidade Didáctica
1º ESO		
1ª Avaliación	1- O sentido relixioso do home	1- Relixións, realidade e Deus 2- Deus, creación e moral
	2- A revelación: Deus intervéen na historia	3- Deus na Historia da Salvación
	3- Xesucristo, cumprimento da historia da Salvación	4- Xesús de Nazaret
2ª Avaliación	3- Xesucristo, cumprimento da historia da Salvación	5- Evanxeos e moral de Xesús 6- Evanxeos e resurrección de Xesucristo
3ª Avaliación	4- Permanencia de Xesucristo na historia: a Igrexa	7- Igrexa, Xesucristo e Bautismo 8- Igrexa, Xesucristo e Eucaristía 9- Igrexa, Espírito Santo e Confirmación

6. CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS QUE REQUIRE A MATERIA

Para alcanzar os obxectivos, as competencias e a aprendizaxe dos contidos, cómpre optar por unha metodoloxía que axude a alcanzar tales metas. A metodoloxía do presente proxecto de Relixión Católica baséase nos Obxectivos Xerais da LOE e no Real decreto para a Educación Secundaria Obrigatoria; nas estratexias de metodoloxía didáctica do currículo de Relixión Católica para a Educación Secundaria Obrigatoria (2015), e nas achegas específicas da Pedagogía e Didáctica Relixiosa.

Froito destas opcións, son os seguintes principios metodolóxicos desde os cales se deseñaron cada unha das unidades didácticas e dos elementos que as compoñen: obxectivos, contidos, estándares de aprendizaxe, metodoloxía, actividades de ensinanza-aprendizaxe e avaliación:

1. A ensinanza-aprendizaxe da Relixión Católica debe deseñarse e desenvolverse desde o proceso psicoevolutivo do alumnado: idade, desenvolvemento psicolóxico, social, moral, familiar e relixioso.
2. A ensinanza-aprendizaxe da Relixión debe deseñarse e desenvolverse desde a concepción dunha aprendizaxe significativa, por competencias, e desde o desenvolvemento das intelixencias múltiples. Para que se realice este tipo de aprendizaxe, o profesorado debe partir da preparación dos estudantes e dos seus coñecementos previos.
3. A ensinanza-aprendizaxe da Relixión Católica debe deseñarse e desenvolverse desde o ritmo de aprendizaxe de cada alumno ou alumna, e as súas experiencias e centros de interese: as necesidades fisiolóxicas, psicolóxicas, sociais, intelectuais, morais, relixiosas e de sentido á vida do alumnado. Os centros de interese son os intereses «naturais» ou «artificiais» que se utilizan no proceso de ensinanza-aprendizaxe. Concrétanse nos feitos de experiencia persoal da vida cotiá (problemas, interrogantes, aspiracións, fracasos, necesidades, noticias...). Desde eles motívase o estudante, partindo da súa vida, para traballar os contidos e as competencias como respostas ás súas necesidades e experiencias.
4. A ensinanza-aprendizaxe da Relixión Católica debe deseñarse e desenvolverse desde as narracións bíblicas, os relatos sagrados das relixións, as historias da vida diaria e a literatura. Cada unidade inclúe, en relación co bloque e cos contidos, curiosidades, datos estatísticos, noticias da actualidade, feitos cotiáns do alumnado, testemuños de persoas exemplares, contos, historias literarias e historias da Biblia e doutros libros sagrados, etc.

Esta opción produce na aula unha gran motivación debido a que utiliza a linguaxe específica da transmisión das relixións, especialmente da relixión cristiá, así como polas vantaxes que lle proporciona ao alumnado:

- A) Experiencias de educación no sentido da vida.
- B) Promover as bases para o desenvolvemento das principais competencias e capacidades humanas.

- C) Desenvolver ensinanzas e experiencias cognitivas, morais e afectivas sobre as principais virtudes e valores cívicos, morais e relixiosos.
- D) Desenvolver unha cultura bíblica integral no alumnado.
- E) Fortalecer a intelixencia espiritual e a intelixencia emocional desde a realidade persoal de cada alumno e alumna.

5. A ensinanza-aprendizaxe da Relixión Católica debe deseñarse e desenvolverse desde a interdisciplinabilidade polas súas propias características. O estudo do feito relixioso e cristián leva consigo unha relación coas diferentes áreas curriculares. Para desenvolver tal interdisciplinabilidade, diversas actividades están deseñadas para ser realizadas en colaboración con outras áreas curriculares.
6. A ensinanza-aprendizaxe da Relixión Católica debe deseñarse e desenvolverse para promover o diálogo da fe cristiá coas relixións e coa cultura actual. A clase de Relixión Católica deberá establecer un diálogo coa realidade relixiosa e sociocultural do ámbito, para amosar a influencia mutua entre o feito relixioso xeral e cristián e a cultura occidental. Preténdese valorar, á luz da fe cristiá, os valores, as ideas e os modelos de comportamento da cultura actual; á vez que se reinterpretarán as fórmulas, os ritos, os símbolos e os comportamentos relixiosos á luz dos valores e dos antivalores máis influentes na vida cotiá.
7. A ensinanza-aprendizaxe da Relixión Católica debe deseñarse e desenvolverse para capacitar o alumnado a ver, xulgar e actuar sobre si mesmo, os demais, a sociedade e o medio. Por iso, diversas actividades están elaboradas de forma que o alumnado practique a metodoloxía específica que utiliza a Igrexa católica ante os problemas sociais e ambientais: ver, xulgar e actuar sobre as persoas, a sociedade e o medio para melloralos.
8. A ensinanza-aprendizaxe da Relixión Católica debe deseñarse e desenvolverse para promover o protagonismo e a actividade do alumnado. Así, o alumno ou a alumna é o autor da súa propia aprendizaxe e é quen de desenvolver as súas competencias. Deles xorde a forza interior para desenvolver as súas capacidades, as súas intelixencias múltiples e o poder para realizarse como persoas. A función do profesor ou da profesora é facer de mediador, facilitador, orientador e guía para que o alumnado encontre os instrumentos que lle axuden a aprender a aprender e a descubrir por si mesmo.
9. A ensinanza-aprendizaxe da Relixión Católica debe deseñarse e desenvolverse desde unha pluralidade de metodoloxías e unha diversidade de actividades. Nas unidades e nos materiais complementarios conxugáronse as actividades cooperativas e de socialización coas de individualización. Non é compatible unha metodoloxía pechada ou única baixo os principios derivados da educación personalizada, a aprendizaxe por competencias ou a pedagogía relixiosa. A metodoloxía debe ser aberta, pois cada alumno ou alumna é un mundo e cada un deles pode supoñer unha adaptación específica.

Debemos darlle moita importancia á diversidade e á inclusión de todo o alumnado na aula. Nestas idades fanse notables as súas diferenzas, as cales se van reflectir nas súas diversas capacidades, motivacións, centros de interese, graos de creatividade... Por iso, as actividades serán algunhas veces individuais e outras de parella ou grupais. Como resposta para o tratamento da diversidade, o profesorado deixará liberdade para que cada alumno poida elixir a modalidade de realización da actividade. Por exemplo, se se tratase de resumir un tema, poderase facer por medio dun mapa conceptual, dun resumo ou dunha definición coa súa explicación correspondente. Cada alumno e alumna, segundo as súas calidades e intereses, elixirá a modalidade que máis lle guste.

Entre a diversidade de materiais, técnicas e actividades máis específicas da área de Relixión, están as investigacións; os comentarios de texto; os libros de consulta; as actividades de lectura e comprensión lectora; os estudos monográficos; os traballos de campo: entrevistas, reportaxes, etc.; os xogos didácticos; os vídeos ou outros elementos audiovisuais; as mesas redondas; o uso de programas de ordenador; os coloquios; os debates; os murais ou os carteis...; a expresión corporal; os debuxos; os cómics; os comentarios de prensa; a televisión; a publicidade; a dinámica de grupos; o teatro; as actividades cooperativas; a observación da realidade; a busca de información; o manexo e interpretación da Biblia; a reflexión crítica e a exposición e argumentación respectuosa das crenzas relixiosas propias e alleas; o cine-fórum; ou disco-fórum; a expresión de sentimentos; a práctica de valores; os exercicios de interioridade; as actividades TIC, etc.

Entre a diversidade de métodos que se deben utilizar na clase de Relixión están:

- O dialóxico (centrado no diálogo sobre as experiencias de vida e a aprendizaxe dos contidos).
- O indutivo (partir do particular e próximo ao alumnado para, por medio de conceptualizacións cada vez máis complexas, rematar no xeral).
- O dedutivo (partir do xeral para concluír no particular, no ámbito e na experiencia máis próxima do alumnado).
- O indagatorio (por medio da explicación e da aplicación do método científico).
- O activo (por medio da realización o alumnado da maior parte das actividades de clase).
- O explicativo (por medio das estratexias da explicación).
- O mixto (combinar nunha mesma unidade diversos métodos).

Este proceso, os métodos e as actividades deben ir acompañados por unha avaliación integral de todo e todos: unha avaliación inicial ou diagnóstica, unha avaliación continua ou formativa, e unha avaliación final ou sumativa.

10. A ensinanza-aprendizaxe da Relixión Católica debe deseñarse e desenvolverse para a adquisición dunha síntese científica e teolóxica dos

principais conceptos, procedementos e valores do feito relixioso, cristián e católico: trátase de capacitar o alumnado en opinión, información, formación e educación relixiosa xeral e católica.

11. A ensinanza-aprendizaxe da Relixión Católica debe deseñarse e desenvolverse para que o alumnado coñeza e practique as linguaxes relixiosas e da fe cristiá: a linguaxe simbólica, a bíblica, a doutrinal, a litúrxica e a moral ou testemuñal.
12. A ensinanza-aprendizaxe da Relixión Católica debe deseñarse e desenvolverse para o humanismo: «Consideración da dimensión humanista. Todas as aprendizaxes estarán ao servizo da formación humana. A materia de Relixión, desde a súa clave personalizadora, require que todo tipo de aprendizaxes instrumentais, cognitivas, actitudinais e socio-afectivas non sexan consideradas un fin en si mesmas, senón que estean ao servizo da formación integral do ser humano» (Currículo, 2015).
13. A ensinanza-aprendizaxe da Relixión Católica debe deseñarse e desenvolverse desde o traballo cooperativo: «Desenvolvemento da aprendizaxe en equipo e/ou cooperativa. O estudo e a reflexión do cristianismo, pola súa intrínseca dimensión comunitaria, é unha materia adecuada para desenvolver o traballo en equipo e a aprendizaxe cooperativa» (Currículo, 2015).
14. A ensinanza-aprendizaxe da Relixión Católica debe deseñarse e desenvolverse desde as TIC: «Uso educativo dos recursos tecnolóxicos. A ensinanza da Relixión promoverá a utilización da tecnoloxía da información e da comunicación, non só dun xeito instrumental, que resulte útil para o estudante na busca de información ou na resolución de problemas considerados na clase, senón procurando a súa integración na vida do suxeito e o seu uso ético. As redes sociais ou as ferramentas de construción e manipulación de imaxes, por exemplo, son instrumentos que permiten novas formas de expresión da cultura e da identidade persoal que hai que aprender a dominar» (Currículo, 2015).

7. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Dispoñemos de diversos materiais e múltiples recursos que posibilitarán a realización das actividades programadas. Non empregaremos libros de texto.

Ofreceremos múltiples posibilidades para motivar aos nosos alumnos que teñen distintas afeccións e intereses.

O curso comezase explicándolle ao alumnado o funcionamento da **Aula Virtual** do centro e a súa importancia durante o ano escolar que está comezando. Crearase un curso para este nivel ao que se subirán, de maneira xeral e habitual, materiais de todo tipo para apoio e reforzo da materia, así como diferentes tarefas que o alumno terá que presentar a través desta plataforma. **A entrega de ditas tarefas terá un prazo e horario pechados e**

só se poderán enviar a través deste medio no formato pdf. A corrección dos traballos presentados realizarase na aula.

No caso dunha **nova situación de confinamento** e conseguinte ensino telemático, a Aula Virtual será o medio empregado para subir materiais e tarefas para o alumnado, sempre con prazo pechado de entrega.

Nunha posible situación de **ensino semipresencial**, empregaranse as clases ordinarias para a explicación dos contidos e aclaración de dúbidas e a Aula Virtual para o envío de materiais de apoio e reforzo, así como das tarefas sobre os temas explicados. O alumnado terá que realizar ditas tarefas na súa casa, no periodo no que non teña clases presenciais e envíalas a través da plataforma virtual no prazo fixado.

Non se recollerán tarefas fóra do prazo marcado nin entregadas por medios diferentes á Aula Virtual.

Polo tanto, todos os materiais e recursos estarán canalizados a través del Aula Virtual do centro onde estará rexistrado todo o alumnado nos seus respectivos cursos e grupos.

Para a realización das actividades é importante que os alumnos utilicen(de xeito telemático) para a súa consulta :

- Biblia Didáctica da Ed. S. M.
- Libros de lectura adecuada á súa idade.
- Atlas histórico e xeográfico
- Mapas temáticos
- Cartafol educativo de Mans Unidas, Entreculturas, Redes, Cáritas.
- Proxección de vídeos e filmes.
- Análise de cancións e artigos de xornais e revistas.
- Uso de recursos web de interese en Internet.

Pode recomendárselle o visionado de algunhas películas ou reportaxes

Películas propostas	
Curso	Título
1º ESO	Un sueño posible
	Los titanes hicieron historia
2º ESO	
	Huracán Carter
	Cadena de favores
3º ESO	Quiero ser como Beckham;
	Keeping the faith; El pianista; La lista de Schlinder; La vida es bella
	Sólo un beso; Oriente es Oriente; El señor Ibrahim y las flores del Corán

4º ESO	Quo Vadis?; Ágora; Ben Hur
	El reino de los Cielos; El nombre de la Rosa
	La Misión; Lutero
1º BACHARELATO	Las normas de la casa de la sidra; El indomable Will Hunting; Forrest Gump; La vida es bella
	Crash
	Million dollar Baby
2º BACHARELATO	Gran Torino
	Un Dios prohibido; De dioses y hombres
	Figuras ocultas
	Camino
	La milla verde; Pena de muerte

8. CRITERIOS SOBRE A AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO

Na ESO aválíase todo o proceso de ensino e aprendizaxe. Máis que avaliar o rendemento do alumno, trátase de comprobar en que grao o proceso de aprendizaxe fíxolle progresar no desenvolvemento das capacidades e competencias expresadas nos devanditos obxectivos.

Polo tanto, respecto aos criterios de cualificación, valorarase (sempre que o proceso sexa **presencial**) o seguinte:

- Relativos a técnicas e hábitos de estudo (80%):
 - A realización das tarefas que o profesor manda para casa e a valoración positiva de traballos por iniciativa propia
 - A destreza na elaboración de esquemas, síntese, resumos e traballos bibliográficos.
 - Observar boa caligrafía e limpeza no traballo de clase e demais traballos.
- Relativo á presentación das tarefas requiridas (10%) :
 - Levar ao día e entregar con puntualidade os traballos da materia.
 - Esmero na presentación do caderno e traballos.
 - A corrección na organización e estrutura do caderno de clase.
 - Observar boa caligrafía e limpeza no traballo de clase e demais traballos.
- Relativo ao comportamento, actitude e asistencia (10%):
 - A disposición de traballo activa e participativa (en calidade de membro ou voceiro) no grupo.
 - A asistencia con regularidade a clase cos materiais necesarios.

- Manter en clase unha conduta correcta.
- Respecto aos compañeiros, profesores, instalacións e materiais do instituto.

-No caso de que a circunstancia provocada pola Covid cause que o proceso educativo sexa **telemático por confinamento**, os criterios de cualificación basearánse, fundamentalmente ao 100%, na entrega das tarefas a través da Aula Virtual do centro dentro do límite de tempo requerido e no formato solicitado(pdf), tendo en conta os resultados de ditas tarefas. **A ensinanza non presencial será avaliable.**

-No caso de que a Autoridade sanitaria acorde unha **corentena** de aula ou de alumnado de nivel por un período curto de tempo se seguirá o plan de continxencia do centro e se usarán os recursos e materiais antes sinalados. **O alumnado está obrigado durante o período de confinamento a seguir as instrucións da profesora a través da Aula Virtual onde iránse impartindo os contidos e as tarefas que terán que ser entregadas nas datas establecidas.**

A promoción do alumnado está determinada pola normativa e polos criterios acordados no centro.

Con respecto á perda de avaliación continua nos remitimos ao NOF do centro e á lexislación vixente.

9. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DO ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE

A partir do traballo cos desempeños competenciais obteranse diversas evidencias de aprendizaxe, vinculadas aos estándares que inclúe o currículo de cada materia. Para rexistralas, utilizaremos portfolio de aprendizaxe na aula, o que fai necesario que, ao longo das distintas unidades didácticas, se planifique a realización e recollida de probas que mostren o nivel de consecución do estándar, así como a súa evolución ao longo do curso.

O portfolio é unha ferramenta de avaliación do proceso de aprendizaxe que consiste fundamentalmente na recollida de evidencias da evolución de cada alumno e alumna. Cada evidencia debe incorporar unha reflexión engadida sobre o traballo realizado, as dificultades encontradas e os obxectivos de mellora persoal. O documento do portfolio pode realizarse en papel ou en formato dixital.

As evidencias que podemos recoller na área poden obterse a partir de:

- Actividades do libro do alumnado ou da guía que traballen explicitamente os estándares definidos na unidade.
- Mapas mentais ou conceptuais elaborados polos alumnos e polas alumnas.
- Produtos de aprendizaxe deseñados para poder aplicalos en tarefas realizadas nun contexto real; por exemplo: unidades de medida deseñadas por eles, o deseño dun obxecto con figuras xeométricas, murais, traballos de aplicación das tarefas, etc.
- Probas escritas que recollan os estándares de aprendizaxe.

- Problemas de aplicación de contidos nos que é necesario o desenvolvemento do razoamento lóxico.
- Ferramentas de autoavaliación e coavaliación do traballo na aula.

Os indicadores de logro do proceso de ensino e da práctica docente serán o número de aprobados e suspensos da materia así como a comprensión dos conceptos, adquisición de destrezas e competencias clave, así como os indicadores do tratamento da diversidade no grupo, da planificación que da materia e as clases fai o profesor, da motivación do alumnado, do desenvolvemento do ensino e do seguimento e avaliación do proceso de ensino-aprendizaxe mediante a autoavaliación de cada docente, explicitados en diferentes rúbricas e rexistros.

Indicadores de planificación:

1. Programa a materia tendo en conta os estándares de aprendizaxe previstos nas leis educativas.
2. Programa a materia tendo en conta o tempo dispoñible para o seu desenvolvemento.
3. Selecciona e secuencia de forma progresiva os contidos da programación de aula tendo en conta as particularidades de cada un dos grupos de estudantes.
4. Programa actividades e estratexias en función dos estándares de aprendizaxe.
5. Planifica as clases de modo flexible, preparando actividades e recursos axustados á programación de aula e ás necesidades e aos intereses do alumnado.
6. Establece os criterios, procedementos e instrumentos de avaliación e autoavaliación que permiten facer o seguimento do progreso de aprendizaxe dos seus alumnos e alumnas.
7. Coordínase co profesorado doutros departamentos que poidan ter contidos afíns á súa materia.

Indicadores de motivación do alumnado:

1. Proporciona un plan de traballo ao principio de cada unidade.
2. Propón situacións que introduzan a unidade (lecturas, debates, diálogos...).
3. Relaciona as aprendizaxes con aplicacións reais ou coa súa funcionalidade.
4. Informa sobre os progresos conseguidos e as dificultades atopadas.
5. Relaciona os contidos e as actividades cos intereses do alumnado.
6. Estimula a participación activa dos estudantes en clase.
7. Promove a reflexión dos temas tratados.

Indicadores de desenvolvemento do ensino:

1. Resume as ideas fundamentais discutidas antes de pasar a unha nova unidade ou tema con mapas conceptuais, esquemas...
2. Cando introduce conceptos novos, relaciónaos, se é posible, cos xa coñecidos; intercala preguntas aclaratorias; pon exemplos...

3. Ten predisposición para aclarar dúbidas e ofrecer asesoramento dentro e fóra das clases.
4. Optimiza o tempo dispoñible para o desenvolvemento de cada unidade didáctica.
5. Utiliza axuda audiovisual ou doutro tipo para apoiar os contidos na aula.
6. Promove o traballo cooperativo e mantén unha comunicación fluída cos estudantes.
7. Desenvolve os contidos dunha forma ordenada e comprensible para os alumnos e as alumnas.
8. Propón actividades que permitan a adquisición dos estándares de aprendizaxe e as destrezas propias da etapa educativa.
9. Propón actividades grupais e individuais.

Indicadores de seguimento e avaliación do proceso de ensino-aprendizaxe:

1. Realiza a avaliación inicial ao principio de curso para axustar a programación ao nivel dos estudantes.
2. Detecta os coñecementos previos de cada unidade didáctica.
3. Revisa con frecuencia os traballos propostos na aula e fóra dela.
4. Proporciona a información necesaria sobre a resolución das tarefas e como pode melloralas.
5. Corrixe e explica de forma habitual os traballos e as actividades dos alumnos e as alumnas, e dá pautas para a mellora das súas aprendizaxes.
6. Utiliza suficientes criterios de avaliación que atendan de maneira equilibrada a avaliación dos diferentes contidos.
7. Favorece os procesos de autoavaliación e coavaliación.
8. Propón novas actividades que faciliten a adquisición de obxectivos cando estes non foron alcanzados suficientemente.
9. Propón novas actividades de maior nivel cando os obxectivos foron alcanzados con suficiencia.
10. Utiliza diferentes técnicas de avaliación en función dos contidos, o nivel dos estudantes, etc.
11. Emprega diferentes medios para informar dos resultados aos estudantes e aos pais.

10. ORGANIZACIÓN DAS ACTIVIDADES DE SEGUIMENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES

Os contidos exixibles para a superación da materia pendente son os mesmos que para a superación da materia en curso.

O programa de reforzo para recuperar as materias pendentes de cursos anteriores consistirá na realización de actividades das unidades didácticas da programación elaborada que serán entregados ó profesor en cada avaliación (caderniño de pendentes), as cales servirán como actividades de avaliación continua.

No caso de non entregar as actividades de avaliación continua, deberá realizarse unha proba escrita acerca dos contidos ao final de cada trimestre. Se non as supera terá, a final de curso, outra proba ou entrega de traballos relacionados cos temas correspondentes.

Se o/a alumno/a non acadara os obxectivos mínimos ao longo do curso, non aprobando a materia na convocatoria ordinaria de xuño, terá que presentarse a unha proba escrita na convocatoria extraordinaria a finais de xuño.

Todas as tarefas de seguimento, recuperación ou avaliación da materia pendente realizarase no seu caso a través da Aula Virtual do centro.

11. DESEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS INDIVIDUAIS OU COLECTIVAS QUE SE POIDAN ADOPTAR COMO CONSECUENCIA DOS SEUS RESULTADOS

A avaliación inicial é a que se realiza na primeira semana do curso consiste na recolleita de datos tanto de carácter persoal como académico na situación de partida coa finalidade de iniciar o proceso educativo cun coñecemento real das características de todos e cada un dos alumnos, o que debe permitir elaborar axustes curriculares individualizados para a elaboración do plan de reforzo e atención á diversidade partindo dos:

- **Informes de avaliación individualizada do curso anterior do curso anterior.**
- **Aprendizaxes non adquiridas en relación coas competencias**
- **Situación persoal do alumno/a.**
- **Resultados da avaliación inicial.**

Os instrumentos da avaliación inicial serán:

- Observación no aula os primeiros días de clase
- Cuestionarios elaborados pola profesora.
- Análises de producións realizadas polo alumnado: resumos, cadernos, probas orais, exercicios,...

12. PROGRAMAS ESPECÍFICOS PARA O ALUMNADO REPETIDOR (na ESO)

Elaboraranse programas para o alumnado repetidor baseados nos seguintes puntos:

- Seguimento, asesoramento, e atención personalizada
- Superación das dificultades detectadas no curso anterior
- Compensación de dificultades de aprendizaxe ou outros problemas.

13. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Dado que os alumnos non son todos iguais nin seguen un mesmo proceso de aprendizaxe, han de realizarse as adaptacións curriculares que se necesiten ao longo do curso.

En consecuencia, teranse en conta aqueles alumnos que necesiten un tratamento especial, por estar catalogados como ACNEES (Alumnos Con Necesidades Educativas Especiais), unha vez recoñecidos a partir da avaliación inicial e da información dada polo Departamento de Orientación. Evidentemente traballaremos parellos co diagnóstico psicolóxico e pedagóxico en estreita relación co Departamento de Orientación do Centro e cos profesores de Pedagogía Terapéutica.

Tendo isto en conta, e mais a descrición do grupo despois da avaliación inicial e a detección das necesidades individuais, estableceranse as adaptacións curriculares oportunas en cada caso, e coidarase que **todo o alumnado teña acceso ao proceso de ensinanza e aprendizaxe en calquera dos escenarios presentes e asegurarse a súa participación e implicación no desenvolvemento das accións educativas.**

Deseñaranse e desenvolveranse plans de recuperación dos aspectos curriculares afectados pola suspensión da actividade lectiva presencial no curso 2019/20, incluíndo neles as medidas de atención á diversidade en xeral e en particular as referidas ao alumnado.

- Simplificar ao máximo os contidos mínimos que han de conseguir co obxecto de que poidan asimilalos de forma positiva. Reforzar os contidos fundamentais mediante actividades específicas que lles axuden a comprender mellor o seu significado.
- Modificar os criterios de avaliación, adaptándoos á súa situación concreta.
- Ofrecer algúns textos, gráficos e obras de arte de fácil comprensión dos contidos de Relixión que lles axuden a conseguir os obxectivos propostos.
- Atención máis personalizada con estes alumnos e unha atención especial ás súas necesidades en cada momento do curso.

En calquera caso organizaranse as unidades didácticas de forma que, en calquera momento, pódase insistir en contidos ou aspectos non asimilados suficientemente. Así, distribuiranse as actividades en tres niveles:

- Actividades base: serán desenvolvidas por todos os alumnos.
- Actividades de reforzo e recuperación: a súa finalidade é recuperar e reforzar aqueles contidos fundamentais non asimilados, ben individualmente ben por un grupo maioritario.
- Actividades de profundización e investigación: nas que os alumnos poidan profundar contidos xa traballados en clase. Parte importante será o traballo cooperativo en grupo, no que os/as alumnos/as pódanse axudar mutuamente.

14. CONCRECIÓN DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS QUE SE TRABALLARÁN

Traballaremos en cada curso os mesmos elementos transversais porque son valores irrenunciabes no ensino da Relixión Católica pero, loxicamente, adaptados ao nivel de cada grupo e, dentro de cada grupo, axeitados ás necesidades do alumnado pois hai graduacións diversas no desenvolvemento dos estudantes. Os elementos transversais coa súa concreción son:

1 e 2. Comprensión Lectora e á Expresión oral e escrita

- As habituais prácticas do Plan Lector do Centro.

- Practicar constantemente estes dous elementos tanto na lectura de textos bíblicos como de documentos tanto en medios dixitais como en papel.

- Escoitar, dialogar, debater e expresar con total respecto nas interaccións entre iguais e co profesor/a.

3. Comunicación Audiovisual

- Dialogar, debater e expoñer temas, xuízos e opinións, respectando as regras propias do intercambio comunicativo e procurando non ferir a sensibilidade dos demais, adquirindo unha actitude crítica construtiva ante as crenzas, ideoloxías e maneira de ser dos demais.

- Buscar solucións para chegar a aceptar e valorar aos demais e chegar a superar os conflitos que xorden nas relacións cotiás analizando posturas e actitudes que favorecen o vivir en paz: diálogo, aceptación, respecto, perdón.

4. Educación nas tecnoloxías da comunicación e información

- Tomar conciencia dos beneficios e das vantaxes que nos achega a tecnoloxía, favorecer o progreso e responsabilizarnos para que este continúe para ben da humanidade.

- Valorar os beneficios que achega a tecnoloxía da información e valorar todos aqueles adiantos tecnolóxicos e científicos que axudan á realización da persoa e ó benestar da sociedade.

- Descubrir e valorar as persoas que colaboran coa creación a través dos descubrimentos e avances tecnolóxicos e científicos.

5. Emprendemento

- Valorar os produtos con obxectividade e saber adquirilos e consumilos de forma racional e equilibrada.

- Descubrir e analizar a influencia que os medios económicos teñen sobre as persoas en relación coa sociedade e tomar unha postura crítica ó respecto.

- Analizar feitos que fan referencia á sociedade desde unha visión cristiá. Coidar e favorecer todo o que axude a unha repartición equitativa dos bens da terra.

6. Educación cívica:

-Descubrir os valores que xorden do Evanxeo e que comprometen o cristián a colaborar no ben da sociedade e adquirir actitudes solidarias e comprometidas.

-Analizar o grao de responsabilidade persoal e doutras persoas ante a familia, a sociedade, o mundo e a Creación.

-Recoñecer os valores éticos e morais que existen nas diversas relixións, valoralos e facer un paralelismo cos que xorden do Evanxeo de Xesús.

-Descubrir a maneira de colaborar xuntos na edificación da sociedade e valorar o labor da Igrexa e doutras institucións que colaboran desinteresadamente no ben dos demais.

-Reflexionar e analizar as causas que provocan situacións de marxinação e de inxustiza social e chegar a sensibilizarse ante as necesidades e ante os problemas dos demais.

7. Prevención da violencia.

-Interesarse por coñecer, respectar e apreciar os compañeiros e compañeiras independentemente do seu sexo e da súa aparencia.

-Colaborar con todas as persoas sexan dun ou doutro sexo.

-Analizar o grao de aceptación ou rexeitamento que existe cara ás persoas de distinto sexo e buscar solucións ó respecto.

-Amosar unha actitude crítica ante situacións nas que se produza calquera tipo de discriminación por razón de sexo.

-Descubrir e rexeitar as posturas extremas (machismo e feminismo) e valorar os demais indiscriminadamente.

15. CONTRIBUCIÓN AO PROXECTO LECTOR

O obxectivo central do Plan Lector é contribuír ao desenvolvemento da autonomía dos estudantes para apropiarse dos métodos e medios que lles permita desenvolver a súa comprensión lectora, procesar información en calquera soporte, atribuírlle significado, construír textos e comunicar resultados; en suma, xestionar a súa lectura persoal ata convertela nunha actividade permanente.

A materia de Relixión participará activamente no Plan Lector do propio Centro coa dinámica que se estableza para este curso 2020-2021 así como nas actividades propostas polo equipo da Biblioteca e o PLAMBE.

Debido a situación COVID así como ao desmantelamento da biblioteca para convertila nunha aula de referencia as actividades do plan lector veránse reducidas á lectura e posteriores actividades do libro escollido ou ben na aula ou ben cada alumno/a na súa casa.

Entre as accións a realizar neste contexto salientaremos:

- Exercicios e prácticas de comprensión lectora da Biblia e dos seus xéneros literarios con textos axeitados que motiven aos alumnos a ler

con agrado, lectura de biografías de personaxes fundamentais do cristianismo e da humanidade, lecturas de Encíclicas, lectura sobre unha selección de temas de actualidade, textos sinodais, preguntas sobre o lido, extracción da idea principal, realización de exposicións escritas do texto traballado, resumos, esquemas, utilización de enciclopedias, dicionarios, periódicos. Todo iso axeitadamente á idade e capacidades dos alumnos.

- Os alumnos de todos os cursos deberán escoller un libro dos propostos e entregar unha valoración voluntaria do mesmo; todos eles forman parte dos fondos do Departamento de Relixión e atópanse na biblioteca do Centro . Terán a opción de elixir libros fóra dos ofertados. Todas as semanas dedicarase un tempo na aula para que cada un comparta coa clase o que máis lle interesa do libro que está a ler como forma de motivar ao resto dos compañeiros acerca dos textos comentados.
- Animarase ao alumnado a participar no Club de Lectura(no caso de ser levadas a cabo)

Lecturas Recomendadas	
	Memorias de una rebelde (Mamen del Cuvillo)
	Trueno (William Amstrong)
	¿Quieres ser mi amiga? Galit Fink; Mervet Akram Shaban
	De Victoria para Alejandro (M ^a Isabel Molina)
	Pájaro sin hogar (Gloria Whelan)
	La mirada (Carlos Puerto)
	El portero de hockey (Rodrigo Muñoz Avia)
	De todas maneras (Christine Nostlinger)
	Enganchado (Angélika Mechtel)
	El tiempo y la promesa (Concha López Narváez)
	Juan, un relato de esperanza (Heinz Körner)
	Sara (Heinz Korner)
	Dios vuelve en una harley (Joan Brady)
	Dios en una harley: El regreso (Joan Brady)
	Jade y los misterios de la vida (Francois Garagnon)
	Los 10 secretos de la felicidad abundante (Adam J. Jackson)
	Los 10 secretos del amor abundante (Adam J. Jackson)
	El viaje de Teo (Catherine Clement)

16. FOMENTO DAS TIC

As tecnoloxías da información e a comunicación (TIC) son un conxunto de técnicas, desenvolvementos e dispositivos avanzados que integran funcionalidades de almacenamento, procesamento e transmisión de datos.

O tratamento da información e a competencia dixital implican ser unha persoa autónoma, eficaz, responsable, crítica e reflexiva ao seleccionar, tratar, valorar e utilizar a información e as súas fontes, así como as distintas ferramentastecnolóxicas.

Dentro da área de Relixión Católica fomentarase o uso das TIC's

contribuíndo ao logro dos obxectivos do plan TIC do Centro mediante a realización de diversas accións cos nosos alumnos tales como:

- Visionado de vídeos en Youtube e reportaxes de diferentes televisións, como complemento á explicación do profesor.
- Uso de correo electrónico e da Aula Virtual para informar aos alumnos da realización dalgunha tarefa e para recepción dos seus exercicios, actividades e traballos.
- Uso educativo das redes sociais para compartir saberes, técnicas e recursos.
- Procura de información na Web e a súa posterior elaboración.
- Presentación de traballos nas aplicacións máis actuais na medida en que as posibilidades técnicas e a formación dos propios alumnos o permitan (PowerPoint, traballos dixitais,...). Como mínimo farán uso dun procesador de textos.
- Visitas a sitios web oficiais da Igrexa (Santa Sé, Arquidiocese, Conferencia Episcopal), a páxinas de contido bíblico ou relacionadas co voluntariado e o labor social da Igrexa.
- En relación cun dos obxectivos da programación, coñecer a través da Rede a achega da Igrexa á nosa cultura e patrimonio artístico para o que Internet móstrase como un instrumento valioso nun campo que por excelencia é o da imaxe.
- Consultas e visitas a portais católicos tanto polo seu contido conceptual como pola posibilidade de coñecer foros de opinión, blogs e outros campos de comunicación e expresión católicos.
- Consultas e visitas a diferentes portais oficiais do gobernos, asociacións, ong's e demais, para traballar os elementos transversais e a educación cívica e en valores solidarios.

17. ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AO PLAN DE CONVIVENCIA

- Colaborar co departamento de Orientación en todas as medidas preventivas, organizativas e de intervención que se desenvolven no centro (acolida ao profesorado novo, información e comunicación coas familias, control de faltas de asistencia e puntualidade do alumnado, actuación nos casos de absentismo, actuación nos casos de acoso escolar, uso da aula de convivencia e atención educativa, mediación escolar, igualdade de oportunidades, prevención de consumo de tabaco, alcol e drogas, e fomento de hábitos saudables...)
- Desenvolver actividades acerca da dignidade e dereitos da persoa para concienciar e sensibilizar ao alumnado sobre o maltrato entre iguais, especialmente sobre o acoso escolar.
- Propoñer a mediación cando xurda un conflito entre os alumnos/as tanto na aula como no centro e non poida resolverse doutro xeito.
- Promover a igualdade de oportunidades nas súas actividades e achegamento ao alumnado, aproveitando días conmemorativos, como o

día da muller traballadora, violencia de xénero, etc, e desde una perspectiva transversal a través dos contidos da materia.

- Respectar, difundir, e recordar ao alumnado as normas do Regulamento de Réxime Interno do centro.

18. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

As actividades extraescolares estarán suspendidas practicamente durante este curso debido a situación provocada pola COVID.
No caso de poderse levar a cabo , se a situación sanitaria cambiase, poderían ser as seguintes:

Temporalización	Actividades
1º Trimestre	○ Parola dun misionero de Misiones Pontificias
	○ Parola dunha asociación: Solidariedade Internacional, ou Redes, ou Entreculturas...
	○ Parola da organización Cáritas
	○ Confección dun calendario de Adviento
2º Trimestre	○ Percorrido polas parroquias dos alumnos de 2º ESO das que fixeran un traballo.
	○ Asistencia ao ciclo de cine social de Cáritas no cine Salesianos.
3º Trimestre	○ Saída ao conxunto histórico e relixioso de Tui con 1º e 2º ESO
	○ Saída a Santiago de Compostela e ao Mosteiro da Armenteira o Poio con 1º e 2º ESO
	○ Saída a Ribadavia e ao Mosteiro de Oseira con 1º e 2º ESO
	○ Saída a Panxón e Baiona con 1º e 2º ESO
	○ Saída a Poio e Pontevedra con 1º e 2º ESO
○ Outras que xurdan ao longo do curso en relación coa programación elaborada.	
<u>NOTA: Non obstante, estas actividades só poderían realizarse no caso de que a situación COVID puidera permitir o seu desenvolvemento.</u>	

.19 MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DAS PROGRAMACIÓNS DIDÁCTICAS EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA

Partindo dos dous criterios xerais que expresamos a continuación:

- O axuste ou coherencia da nosa programación e os elementos curriculares xerais marcados na normativa e no Proxecto Educativo do Centro. En particular, deberemos contrastar si a materia contribuíu a alcanzar as Competencias Clave -CC- (para iso, no Decreto de

Currículo, no anexo dedicado a cada materia, especifícase como contribúe esta á consecución das CC, polo que debemos telo sempre presente). A este respecto, formalmente xa se axusta, pois seguimos os puntos previstos na lei, así que deberemos abundar no aspecto sinalado.

- Conseguir que a Programación sexa:
 - * Eficaz: que consiga que os contidos da nosa materia apréndanse, (coas porcentaxes ou observacións que prevexamos).
 - * Eficiente: que os resultados obtidos sexan causados pola aplicación do programado, non pola casualidade, as clases particulares ou os coñecementos adquiridos noutras fontes. Si vemos que algo sobra, quitémoscho; si falta, programemos iso para aplicalo.
 - * Funcional ou útil: que sirva para o que se deseñou.

Ademais, propoñemos un procedemento de valoración da programación que consiste na aplicación da seguinte escala de observación ao profesorado que imparte cada materia, co fin de que xulgue a súa tarefa no curso segundo os resultados obtidos ao final do mesmo.

Podería ser conveniente, ata, que nas reunións trimestrais de avaliación da Programación Didáctica que cada ciclo-departamento desenvolve, téñanse en conta estes puntos para modificar a mesma segundo vaia transcorrendo o curso sen esperar ao final.

ESCALA DE OBSERVACIÓN PARA O PROFESORADO

Materia/Área impartida:	Curso:
Profesor/a:	Fecha:

Para valorar o axuste entre a programación e os resultados obtidos, o Departamento/Ciclo deseñou este instrumento. Coas túas achegas podemos mellorar o resultado do traballo desenvolvido. Para iso, rogámosche que valores, sinalando cunha X, de 1 a 4 -onde 1 é a cualificación máis baixa e o 4 a máis alta- os seguintes aspectos:

	1	2	3	4
1. Has respectado la distribución temporal de los contidos por avaliacións.				
2. Aplicaches a metodoloxía didáctica programada.				
3. Si has ter en conta os coñecementos e aprendizaxes básicas necesarios para aprobar a materia.				
4. Aplicaches os procedementos de avaliación programados e te axustaches aos criterios de cualificación.				

5. Aplicaches medidas de atención á diversidade aos alumnos que as requiriron.				
6. Levaches a cabo as actividades de recuperación de materias pendentes de cursos anteriores segundo a túa responsabilidade.				
7. Levaches a efecto medidas de reforzo educativo dirixidas aos alumnos que presentaban dificultades de aprendizaxe.				
8. Puxeches en práctica medidas para estimular o interese e o hábito da lectura e a capacidade de expresarse correctamente.				
9. Utilizaches os materiais e recursos didácticos programados (no seu caso, libros de texto de referencia).				
10. Realizaches as actividades complementarias e extraescolares programadas.				

1.Si contestaches 1 ó 2 a algunha cuestión, sinala que causas, ao teu xuízo, foron as responsables.

2.Indica as características máis positivas do traballo desenvolvido por ti este curso.

3.Sinala os aspectos que consideres que deberías mellorar na túa tarefa para cursos sucesivos.

AUTOAVALIACIÓN DO PROFESORADO COA ACHEGA DO ALUMNADO

Ao rematar cada unidade debemos avaliar o proceso educativo. Podemos pedirlle ao alumnado que colabore connosco facéndolles estas ou outras preguntas concretas:

- Que porcentaxe de alumnado alcanzou os obxectivos de aprendizaxe da unidade?
- Que recursos e actividades deron mellor resultado?
- Que poderíamos ter realizado en función dos intereses do alumnado?

- Que cambiaría no desenvolvimento da unidade o próximo curso? Por que?